

ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์ Strategy for Higher Education Management in Thailand-Myanmar Border Area

อดิเรก พันเขียว¹, ทวนทอง เขาวงกตพิงศ์², ปาจริย์ ผลประเสริฐ³

Adirek Funkhiaw, Tuanthong Chaowakeeratiphong, Pajaree Polprasert

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา ความคาดหวังและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 2) พัฒนายุทธศาสตร์ และ 3) ประเมินยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์ ซึ่งการวิจัยนี้เป็นงานวิจัยและพัฒนา โดยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาบริบทของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยการสำรวจเอกสาร การสอบถามผู้มีส่วนได้เสียและการสัมภาษณ์ผู้บริหาร 2) การพัฒนายุทธศาสตร์โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การยกย่องยุทธศาสตร์และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และ 3) การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและประชาพิจารณ์หน่วยงานในพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

1) พื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์ประกอบด้วย 5 อำเภอชายแดนจังหวัดตากและเขตเมียวดี ประเทศเมียนมาร์ มีการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอดและวิทยาลัยการอาชีพแม่สอด รับนักศึกษาทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ มีการทำวิจัย มีการให้บริการวิชาการวิชาชีพในลักษณะโครงการและหลักสูตรอบรมระยะสั้น มีการบริหารจัดการตามพันธกิจของตนเอง แต่การดำเนินงานบูรณาการพัฒนาระบบชุมชนยังทำได้จำกัด ปัญหาของการจัดการศึกษาพบว่า หลักสูตรยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของพื้นที่ชายแดนได้ บุคลากรมีศักยภาพจำกัด งานวิจัยในพื้นที่น้อย และการให้บริการวิชาการวิชาชีพทำได้จำกัด ผู้มีส่วนได้เสียคาดหวังให้รับผู้ต้องการศึกษาในพื้นที่ทุกกลุ่ม ต้องการบัณฑิตที่มีทักษะการใช้ภาษาเมียนมาร์ ต้องการผู้สอนที่มีศักยภาพและสามารถเป็นที่พึ่งด้านวิชาการได้ เกิดงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ตามที่ต้องการและสามารถเข้าถึงการให้บริการวิชาการวิชาชีพที่หลากหลายได้ ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องสำคัญพบว่า ปัจจัยภายใน ได้แก่ การได้รับสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร ทำเลที่ตั้งของสถาบันที่เหมาะสม และศักยภาพของผู้สอนที่มีจำกัด ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ค่านิยมของผู้ต้องการเรียนและผู้ปกครองที่ต้องการเรียนนอกพื้นที่ นโยบายเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา ระเบียบว่าด้วยการรับนักศึกษาต่างชาติ สภาพเศรษฐกิจผันผวน ค่านิยมของสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ การสนับสนุนจากชุมชนท้องถิ่นและโอกาสการพัฒนาทางเศรษฐกิจของพื้นที่ชายแดน

2) ยุทธศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็ง 5 ข้อ จุดอ่อน 13 ข้อ โอกาส 15 ข้อ และอุปสรรค 5 ข้อ และยุทธศาสตร์มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ ค่านิยมร่วม พันธกิจ 6 ข้อ เป้าประสงค์ 6 ข้อ ประเด็นยุทธศาสตร์ 6 ข้อ กลยุทธ์ 20 ข้อ ตัวชี้วัด 20 ข้อ และมาตรการ/แนวทางพัฒนา 21 ข้อ

3) คุณภาพของยุทธศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น พบว่า ภาพรวมมีคุณภาพในระดับมาก โดยมีความสอดคล้องในระดับมาก ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ในระดับมากและความเป็นประโยชน์ในระดับมาก

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์/ การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา/ พื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์

¹ นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² รองศาสตราจารย์ ดร., ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

³ รองศาสตราจารย์ ดร., กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Abstract

The purposes of this research were 1) to study conditions, problems, expectations, and factors, 2) to develop the strategy, and 3) to assess the strategy of higher education management in Thailand-Myanmar border area. It was the research and development. The research method was divided into 3 steps: 1) the context study with document analysis, questionnaires for the stakeholders and administration interviews, 2) the workshop for environment analysis, the workshop to set up the draft of strategies and connoisseurship (seminar-based experts), and 3) the assessment of the quality of the strategies by experts and public hearing in the unincorporated areas. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results of the research revealed that:

1) Thailand-Myanmar border area consisted of five districts in Tak province and Myawaddy district in Myanmar country, where the higher education was managed by Kamphaeng Phet Rajabhat University Mae Sot and Mae sot Industrial and Community Education College. They offered both the regular and special programs, conducted research and provided academic/professional services in the project and short training courses, which were managed by their own mission. However, the services regarding preservation of arts and culture in the community remain limited. The problems of education management, including the courses did not meet the needs of the border area, personnel had limited capacity, insufficient research in the area, providing and organizing academic/professional services were limited. The stakeholders expected to recruit those who wanted to study at the institutions in all areas, to graduate with Myanmar language, to gain the instructors who have the potential, are able to be academic reliance, generate research that can be utilized as needed and easily accessible to the various academic/professional services. The important factors related to the internal factors include the allocation of the budget and resources, the suitable location of the institute, and the limitation of the potential instructors. For the external factors, they included the values of students and their parents preferring to have students study outside the residential area, policy loans for education, regulations concerning admission of foreign students, the fluctuations of the economy, social values ethnic diversity, the local community, and the opportunities for the economic development of the border area.

2) The strategy that was developed included the environment (5 items in strengths and 13 items in weaknesses), the opportunities (15 items), and the threats (5 items). The strategy had 8 components: vision, shared value, missions (6 items), objectives (6 items), strategic issues (6 items), strategies (20 items), indicators (20 items), and measures/guidelines for development (21 items).

3) The quality of the overall strategy was at a high level, their congruity was at a high level, their propriety was at the highest level, their feasibility was at a high level, and their utility was at a high level.

Key words: Strategy/ Higher Education Management/ Thailand-Myanmar Border Area

บทนำ

ผลของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและเทคโนโลยี จากกระแสโลกาภิวัตน์และการก้าวเข้าสู่การรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับกระแสดังกล่าว การพัฒนาประเทศด้วยการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะเป็นเครื่องมือในการยกระดับการแข่งขันและคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ การเปิดเสรีการศึกษาทั้งในกรอบอาเซียนและการค้าโลก ทำให้เกิดกระแสการแข่งขันการให้บริการด้านการศึกษาก่อสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาและการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีในภูมิภาคอาเซียน

สถาบันอุดมศึกษาไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวในการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ตอบสนองการพัฒนาของประเทศ รวมทั้งสร้างองค์ความรู้ งานวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม และร่วมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาในพื้นที่ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านยังอาจพบปัญหาและภาวะคุกคามในการดำเนินการ ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย อาจารย์ชาวต่างประเทศไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษามีโอกาสใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารน้อย ประชาคมของมหาวิทยาลัยยังไม่มี ความคุ้นเคยกับการดำเนินกิจกรรมร่วมกับต่างประเทศ ผู้มีความรู้ความสามารถในบริบทของอาเซียนมีจำนวนไม่มาก ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ขาดความรู้และความเข้าใจอย่างแท้จริงถึงขอบเขตของการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับมหาวิทยาลัยในด้านการจัดการและปัญหาการขาดอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาของประเทศอาเซียน (สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2554, หน้า 24-25) ยิ่งกว่านั้นจะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้มีความเป็นนามธรรม ขาดแนวทางการนำไปปฏิบัติที่ชัดเจน ขาดยุทธศาสตร์ในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนของแต่ละประเทศที่มีบริบทที่แตกต่างหลากหลาย ทั้งในมิติสังคม วัฒนธรรม การเมือง (สำนักงานคณะกรรมการการ

อุดมศึกษา, 2550, หน้า7) ขาดการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายของสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียน ขาดสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ เป็นที่พึ่ง เป็นเจ้าภาพดูแลและตอบสนองความต้องการในระดับพื้นที่ในส่วนต่างๆ ในประเทศอาเซียนได้อย่างเหมาะสม และประการที่สำคัญยังไม่มีการศึกษาถึงความคาดหวัง สภาพการดำเนินงานและปัญหาในการจัดการศึกษาของทั้งสถาบันอุดมศึกษา องค์กรในพื้นที่ ชุมชน และประชาชนของแต่ละประเทศที่อยู่ร่วมกันในบริเวณชายแดนระหว่างประเทศในอาเซียนเลย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์ด้าน 5 อำเภอตามแนวชายแดนจังหวัดตากและเขตเมียวดี ประเทศเมียนมาร์ เนื่องจากเห็นความสำคัญของพื้นที่ที่เป็นพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนสำคัญของประเทศ ตั้งอยู่บนแนวพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจที่เชื่อมต่อตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) เป็นพื้นที่ที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและความหลากหลายด้านชาติพันธุ์สูง ปัญหาสำคัญในพื้นที่ ได้แก่ ภัยจากการสู้รบ การถูกกดขี่ข่มเหง การค้าสิ่งผิดกฎหมาย ยาเสพติด การลักลอบค้าแรงงานผิดกฎหมาย และการไม่ได้รับโอกาสในการศึกษาต่อ

จากสภาพแวดล้อมและปัญหาในพื้นที่ชายแดนดังกล่าว สถาบันอุดมศึกษาไทย จึงควรเข้ามามีส่วนยกระดับคุณภาพชีวิตและจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่ต้องการในพื้นที่ชายแดน เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ในระยะยาวได้อย่างยั่งยืน สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อรองรับและร่วมแก้ไขปัญหาในพื้นที่ชายแดน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ต้องศึกษาถึงสภาพ ปัญหาและความคาดหวังของชุมชนท้องถิ่น ผู้ปกครอง ผู้ใช้บัณฑิต ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสถาบันการศึกษาทุกระดับในพื้นที่ว่าเป็นอย่างไรบ้าง เผชิญปัญหาอุปสรรคอย่างไร สภาพที่เกิดขึ้นเกิดจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกอย่างไรบ้าง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสและยกระดับคุณภาพชีวิตและการศึกษาให้แก่คนในพื้นที่ชายแดนทั้งในประเทศไทยและประเทศเมียนมาร์ในอนาคต รวมทั้งนำมาเป็นต้นแบบ

ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนของประเทศและระดับสากลได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา ความคาดหวังและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์
2. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์
3. เพื่อประเมินยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่ผสมผสานวิธีวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มี 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. ศึกษาสภาพ ปัญหา ความคาดหวังและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์ มี 3 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ที่เกี่ยวกับสภาพ ปัญหา ความคาดหวังและปัจจัยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ รายงานประจำปีของหน่วยงาน รายงานการประกันคุณภาพการศึกษา เอกสารการประชุมที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

1.2 การสอบถามความคิดเห็น (Questionnaire) ผู้ที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับสภาพและความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยสอบถามผู้บริหาร ครู/อาจารย์ นักเรียน/นักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและศูนย์การเรียนรู้เพื่อเด็กต่างชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ใช้บัณฑิต รวมจำนวน 560 คน ใช้แบบสอบถามภาษาไทยและภาษาเมียนมาร์

1.3 การสัมภาษณ์ความคิดเห็น (Interview) ผู้บริหารเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา ความคาดหวังและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและศูนย์การเรียนรู้เพื่อเด็กต่างชาติ รวมจำนวน 16 คน ใช้แบบสัมภาษณ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. พัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์ มี 3 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1 (Workshop) เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ โดยผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู/อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาและสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย บุคลากรจากศูนย์การเรียนรู้เพื่อเด็กต่างชาติและบุคลากรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดน รวมจำนวน 24 คน

2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 2 (Workshop) เพื่อร่างยุทธศาสตร์ ใช้การวางแผนยุทธศาสตร์และการวิเคราะห์ผังดุลดัชนี (Balanced Scorecard) โดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาจากสถาบันที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ รวมจำนวน 16 คน

2.3 การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อตรวจสอบร่างยุทธศาสตร์ โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนยุทธศาสตร์ ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการอุดมศึกษา และด้านหลักสูตรและการสอน รวมจำนวน 9 คน

3. ประเมินยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์ มี 2 ขั้นตอน ได้แก่

3.1 การสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Questionnaire) เกี่ยวกับความสอดคล้องและความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนยุทธศาสตร์ ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการอุดมศึกษา และด้านการวัดและประเมินผล รวมจำนวน 20 คน

3.2 การประชุมพิจารณาหน่วยงาน (Public Hearing) เกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์ โดยผู้ร่วมพิจารณาพิจารณา ประกอบด้วยผู้บริหารหรือผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรนอกภาครัฐและองค์กรระหว่างประเทศในพื้นที่

รวมจำนวน 126 คน ใช้แบบประชาพิจารณาภาษาไทย และภาษาเมียนมาร์

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพ ปัญหา ความคาดหวัง และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์

1.1 สภาพการจัดการศึกษาภาพรวม พบว่า ภาพรวมมีสภาพจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก มีมหาวิทยาลัยและสถาบันอาชีวศึกษาจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการวิชาชีพ การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและการบริหารจัดการ

1.2 ปัญหาการจัดการศึกษาภาพรวม พบว่า ปัญหาด้านหลักสูตรมีน้อย อาจารย์ผู้สอนมี ศักยภาพจำกัด ผู้เรียนมีฐานะยากจน งานวิจัยในพื้นที่ น้อย การให้บริการวิชาการวิชาชีพจำกัดและการทำงาน บำรุงศิลปวัฒนธรรมมีน้อย

1.3 ความคาดหวังต่อการจัดการศึกษา ภาพรวม พบว่า มีความคาดหวังในระดับมาก โดย ต้องการให้มีหลักสูตรที่โดดเด่น ผู้สอนมีศักยภาพสูงและ เป็นที่พึ่งแก่พื้นที่ได้ มีงานวิจัยตามความต้องการพัฒนา พื้นที่ มีการให้บริการวิชาการวิชาชีพแก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาส คนต่างด้าวและศูนย์อพยพอย่างทั่วถึง ศิลปวัฒนธรรมใน ดิงามในท้องถิ่นและกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการอนุรักษ์สืบ สานอย่างต่อเนื่อง

1.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องภาพรวม พบว่า ปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านการเงิน มีงบประมาณสนับสนุน ด้านทรัพยากร มีทำเลที่ตั้ง อาคารสถานที่ ศูนย์ ให้บริการวิชาการและวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมเพียงพอ ด้านนวัตกรรมและความคิดใหม่ นวัตกรรมยังไม่ค่อย ด้านบุคลากร มีศักยภาพจำกัด ด้านการตลาด ยังมี ช่องทางการแนะนำน้อยและเป็นเชิงรับ และด้านการ ปฏิบัติงาน สามารถดำเนินการตามพันธกิจได้ดี พอสมควร ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ ด้านลูกค้า ผู้ ต้องการเรียนมีจำนวนจำกัดและฐานะทางเศรษฐกิจ ยากจน ด้านนโยบายและกฎหมาย ได้รับการสนับสนุนใน การพัฒนาพื้นที่อย่างสูงจากภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้ต้องการแรงงานจำนวนมาก รวมทั้งมีนโยบายกู้ยืมเงิน เพื่อการศึกษา ทำให้ผู้ต้องการเรียนมีโอกาสเรียนต่อ

ด้านเศรษฐกิจ ภาพรวมเศรษฐกิจในพื้นที่มีรายได้สูง แต่ ผู้ต้องการเรียนในพื้นที่มักมาจากครอบครัวที่มีฐานะ เศรษฐกิจน้อย มีรายได้ค่อนข้างจำกัด ด้านสังคม วัฒนธรรม มีความแตกต่างหลากหลายทางชาติพันธุ์ใน พื้นที่สูง ทำให้มีศิลปวัฒนธรรมชนเผ่าที่เป็นเอกลักษณ์ ของตนเอง และด้านเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทำให้ สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่ายขึ้นและมีโครงข่ายรองรับ การใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอ แม่สอดอย่าง ครบถ้วน ซึ่งทำให้การจัดการศึกษาทำได้อย่างมีคุณภาพ ยิ่งขึ้นได้ด้วย

2. การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์

2.1 สภาพแวดล้อมของการจัดการศึกษา พบว่า มีสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็ง 5 ข้อ จุดอ่อน 13 ข้อ โอกาส 15 ข้อ และอุปสรรค 5 ข้อ

2.2 ผลการร่างยุทธศาสตร์ พบว่า ยุทธศาสตร์มีองค์ประกอบโดยสรุปดังนี้

2.2.1 วิสัยทัศน์ (Vision) คือ “การ จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียน มาร์มีศักยภาพเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาที่มี คุณภาพได้มาตรฐาน มุ่งสร้างงานวิจัยและถ่ายทอดองค์ ความรู้คืนสู่สังคมที่สงบสุขอย่างยั่งยืน”

2.2.2 ค่านิยมร่วม (Shared Value) คือ “บูรณาการองค์ความรู้ สู่ความเสมอภาค เพิ่ม ศักยภาพทุนมนุษย์ เพื่อความสงบสุขของสังคมชายแดน”

2.2.3 พันธกิจ (Missions) มีดังนี้ (1) จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพทางวิชาการ โดยคำนึงถึง ความเสมอภาค ความมีเสรีภาพและความเป็นเลิศทาง วิชาการ (2) วิจัยและสร้างนวัตกรรมในลักษณะบูรณา การองค์ความรู้และสหวิทยาการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ใน การพัฒนาพื้นที่ชายแดนและประเทศ (3) ให้บริการองค์ ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพตามความต้องการของ พื้นที่ชายแดนและประเทศ (4) ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนในพื้นที่ชายแดนและกลุ่มชาติพันธุ์ (5) บริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมาภิ บาล (6) สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือทาง วิชาการกับสถาบันการศึกษาระดับชาติและนานาชาติ

2.2.4 เป้าประสงค์ (Objectives) มี ดังนี้ (1) บัณฑิตมีความรู้ความสามารถทางวิชาการและ

วิชาชีพในระดับมาตรฐานอุดมศึกษาไทย และสนับสนุนให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน (2) ชุมชนชายแดนมีงานวิจัยและนวัตกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของชุมชนชายแดนและประเทศ (3) ชุมชนชายแดนได้รับการทางวิชาการและวิชาชีพตามความต้องการของพื้นที่ชายแดน และเกิดความเข้มแข็งพร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ (4) ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนชายแดนและกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบสาน พัฒนาและเผยแพร่ (5) สถาบันอุดมศึกษามีระบบการบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล (6) สถาบันอุดมศึกษามีเครือข่ายและความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาระดับชาติและนานาชาติ

2.2.5 ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues) มีดังนี้ (1) การพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานอุดมศึกษาไทยสู่ระดับสากล ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ 5 ตัวชี้วัด และ 6 มาตรการ/แนวทางพัฒนา (2) การพัฒนางานวิจัยและสร้างนวัตกรรมที่นำไปใช้ในการเรียนการสอน การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของชาติได้ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ 3 ตัวชี้วัด และ 3 มาตรการ/แนวทางพัฒนา (3) การพัฒนาการให้บริการวิชาการและวิชาชีพตามความต้องการของชุมชนชายแดน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ 3 ตัวชี้วัด และ 3 มาตรการ/แนวทางพัฒนา (4) การพัฒนาการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบสาน พัฒนาและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชนชายแดนและกลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ 2 ตัวชี้วัด และ 2 มาตรการ/แนวทางพัฒนา (5) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ การเงินและงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล ฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ 4 ตัวชี้วัด และ 4 มาตรการ/แนวทางพัฒนา (6) การยกระดับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการสู่ความเป็นสากล ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ 3 ตัวชี้วัด และ 3 มาตรการ/แนวทางพัฒนา

3. การประเมินยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์

3.1 ผลการประเมินภาพรวมและรายด้าน
สรุปดังนี้ ยุทธศาสตร์ภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า (1) ด้านความสอดคล้อง (Congruity) ภาพรวมมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก โดยมีความสอดคล้องภายในอยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องภายนอกอยู่ในระดับมาก (2) ด้านความเหมาะสม (Propriety) ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยประเด็นยุทธศาสตร์มีความเหมาะสมสูงที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด (3) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ภาพรวมมีความเป็นไปได้สูงอยู่ในระดับมาก โดยวิสัยทัศน์มีความเป็นไปได้สูงที่สุดอยู่ในระดับมาก (4) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) ภาพรวมมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก โดยวิสัยทัศน์มีความเป็นประโยชน์สูงที่สุดอยู่ในระดับมาก

3.2 ผลการประเมินรายองค์ประกอบ
พบว่า ทุกองค์ประกอบมีคุณภาพระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยเป็น 3 ประเด็นดังนี้

1. สภาพ ปัญหา ความคาดหวังและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์

สภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามีหน่วยงานที่จัดการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอดและวิทยาลัยการอาชีพแม่สอด รับนักศึกษาทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ มีการทำวิจัยให้บริการวิชาการวิชาชีพในลักษณะโครงการและหลักสูตรอบรมระยะสั้น บริหารจัดการตามพันธกิจของตนเอง แต่การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมชุมชนยังทำได้จำกัด จากสภาพดังกล่าวเห็นได้ว่าภาพรวมดำเนินการได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากข้อจำกัดด้านพันธกิจของแต่ละหน่วยงานที่หลากหลาย ทำให้จัดการศึกษาได้เท่าที่มีศักยภาพเท่านั้น

ปัญหาที่สำคัญ พบว่า ขาดหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของพื้นที่ โดยเฉพาะหลักสูตรที่ส่งเสริมการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม การเกษตร การค้าระหว่างประเทศ และทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ บุคลากรมีอายุ ประสบการณ์และทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศจำกัด ทำให้ปฏิบัติงานตามพันธ

กิจของสถาบันได้น้อยและเป็นที่พึงแก่ท้องถิ่นได้น้อยด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ (2554) ที่ได้พบปัญหาด้านศักยภาพและโอกาสการใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารของอาจารย์ที่มีอยู่น้อย นอกจากนั้นยังพบว่าพันธกิจของสถาบันอาชีวศึกษาแตกต่างกับจากสถาบันอุดมศึกษาที่ไม่มีพันธกิจเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้ขาดความร่วมมือในด้านดังกล่าวไปด้วย ข้อสังเกตที่สำคัญจากการสอบถามกลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่มพบว่า กลุ่มบุคลากรโรงเรียนมัธยมศึกษาสาขาเมียวดีและศูนย์การเรียนรู้เพื่อเด็กต่างชาดยังเห็นถึงสภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งน้อยกว่าทุกกลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูล เนื่องจากกลุ่มดังกล่าวยังไม่สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาได้และยังไม่มีสถาบันอุดมศึกษาเข้าไปช่วยเหลือด้านวิชาการแก่บุคลากรกลุ่มดังกล่าว ส่งผลให้บุคลากรกลุ่มดังกล่าวยังไม่เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์และยังไม่มีโอกาสในการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยได้ ซึ่งทำให้สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยควรนำข้อมูลมาพิจารณาวางแผนการจัดการศึกษาหรือการรับนักเรียนที่สังกัดสถานศึกษาจากประเทศเมียนมาร์หรือจากศูนย์การเรียนรู้เพื่อเด็กต่างชาติ ซึ่งมีในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์ จำนวนกว่า 70 แห่ง เพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่บุคลากรและนักเรียนกลุ่มดังกล่าวด้วย

สำหรับความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย พบว่าต้องการให้สถาบันอุดมศึกษารับผู้ต้องการศึกษาในพื้นที่ทุกกลุ่ม ต้องการบัณฑิตที่มีทักษะการใช้ภาษาเมียนมาร์ ผู้สอนที่มีศักยภาพและสามารถเป็นที่พึ่งด้านวิชาการ ต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับพื้นที่และยุคสมัย เช่น การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การพัฒนาสื่อการสอน เป็นต้น ต้องการงานวิจัยที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ชายแดนและสามารถนำไปใช้ได้ คาดหวังให้มีการพัฒนาศักยภาพของศูนย์ให้บริการวิชาการวิชาชีพ การฝึกอบรมอาชีพที่สามารถทำงานได้ทันที ใช้เงินทุนน้อย และเน้นการบริการวิชาการวิชาชีพที่หลากหลายตามกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปาริชา มารีเคน (2554) ที่ได้ศึกษาอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ในการเป็นมหาวิทยาลัย

เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในทศวรรษหน้า ซึ่งเสนอให้ผสมผสานการใช้สื่อการสอนสมัยใหม่ที่เหมาะสม มีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน แสวงหาแนวทางพัฒนาเทคโนโลยีในท้องถิ่น พัฒนาศักยภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของศูนย์บริการวิชาการและร่วมมือในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกับองค์กรในพื้นที่

ส่วนปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยภายใน ได้แก่ การได้รับสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร ทำเลที่ตั้งของสถาบันที่เหมาะสม ศักยภาพของผู้สอนที่มีจำกัด และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ค่านิยมของผู้ต้องการเรียนและผู้ปกครองที่ต้องการเรียนนอกพื้นที่ นโยบายเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา ระเบียบว่าด้วยการรับนักศึกษาต่างชาติ สภาพเศรษฐกิจผันผวน ค่านิยมของสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ การสนับสนุนจากชุมชนท้องถิ่นและโอกาสการพัฒนาทางเศรษฐกิจของพื้นที่ชายแดน จากที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าสถาบันที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามีปัจจัยที่อาจส่งผลต่อความสำเร็จตามพันธกิจของแต่ละสถาบันอย่างครบถ้วน เพียงแต่มีมากน้อยแตกต่างกันเท่านั้น ซึ่งพิจารณาได้จากความพร้อมของทรัพยากร อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ บุคลากร อาจารย์ ผู้สอน หลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและสิ่งสนับสนุนอื่นๆ ซึ่งในประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ คำเพชร ฐิริปัญญา (2550) ที่ได้เสนอยุทธศาสตร์พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก พบว่าปัจจัยความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาระดับโลกขึ้นอยู่กับคุณภาพของภารกิจหลักของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งประเด็นด้านหลักสูตรและการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการและมิติทางวัฒนธรรมของพื้นที่

2. การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์

จากการศึกษาผู้วิจัยได้นำเสนอวิสัยทัศน์ไว้ว่า “การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์มีศักยภาพเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มุ่งสร้างงานวิจัยและถ่ายทอดองค์ความรู้คืนสู่สังคมที่สงบสุขอย่างยั่งยืน” ซึ่งจากวิสัยทัศน์จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนควรพัฒนาให้ตนเองเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาใน

พื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์หรืออาจยกระดับถึงระดับภูมิภาคอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กนิษฐา นาวารัตน์ (2549) ที่ได้พัฒนารูปแบบและกลยุทธ์การส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยได้เสนอวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษานานาชาติในประเทศไทยไว้ว่า การศึกษานานาชาติของไทยต้องเป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงภายใน 5 ปี ยิ่งกว่านั้น ผู้วิจัยยังได้เสนอค่านิยมร่วม เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นฐานคิดในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาร่วมกันไว้ว่า “บูรณาการองค์ความรู้ สู่ความเสมอภาค เพิ่มศักยภาพทุนมนุษย์ เพื่อความสงบสุขของสังคมชายแดน”

ด้านพันธกิจ ผู้วิจัยได้เสนอพันธกิจโดยสรุป 6 ข้อ ได้แก่ การจัดการศึกษา วิจัยและสร้างนวัตกรรมบริการวิชาการวิชาชีพ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี บริหารจัดการและสร้างความร่วมมือทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งแม้ว่าจะเป็นสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนก็ตามจำเป็นต้องมีพันธกิจหลักดังกล่าวและมีพันธกิจเพิ่มเติมตามบริบทของพื้นที่ชายแดนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กนิษฐา นาวารัตน์ (2549) ที่ได้เสนอพันธกิจที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างหลักสูตรนานาชาติให้ได้มาตรฐานสากล การสร้างผลงานวิจัยและนวัตกรรมในภูมิภาค การสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันทั้งในและต่างประเทศและการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชาติ

สำหรับประเด็นยุทธศาสตร์ ผู้วิจัยได้เสนอประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ 6 ข้อ ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานอุดมศึกษาไทยสู่ระดับสากล ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ 5 ตัวชี้วัด 6 มาตรการ/แนวทางการพัฒนา เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาควรรับนักศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของประเทศ ตรงตามจุดเน้นของสถาบัน และมีการเผยแพร่ข้อมูลในเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน คณาจารย์ การจัดการกิจกรรม การพัฒนาการเรียนรู้อย่าง

ภายในและภายนอกหลักสูตรต่อสาธารณะ เพื่อให้เกิดบัณฑิตที่มีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะของบัณฑิตที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่ได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาด้านการผลิตบัณฑิต และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2551) ที่ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยเสนอประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ การปรับเปลี่ยนแนวทางการผลิตครู การปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูใหม่ที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน การพัฒนาคณาจารย์และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการผลิตและพัฒนาครู

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนางานวิจัยและสร้างนวัตกรรมที่นำไปใช้ในการเรียนการสอน การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของชาติ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ 3 ตัวชี้วัด 3 มาตรการ/แนวทางการ เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาควรเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้และชี้นำสังคม จึงควรดำเนินการวิจัยอย่างมีคุณภาพตามจุดเน้นและนโยบาย ส่งเสริมคณาจารย์ นักวิจัย บุคลากรให้มีสมรรถนะในการทำวิจัย สร้างเครือข่ายการวิจัยกับหน่วยงานภายนอก สนองยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ความต้องการของสังคม และก่อให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณชน ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่ได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาด้านการวิจัย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของขวัญดาว แจ่มแจ้ง (2555, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ที่ได้เสนอกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องไว้ 6 ข้อ ได้แก่ 1) เพิ่มขีดสมรรถนะนักวิจัยทุกระดับ 2) ปรับรูปแบบการสร้างเครือข่ายเพื่อขยายความร่วมมือในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยระหว่างองค์กรภายในและภายนอก 3) ส่งเสริมความสามารถในการบริหารจัดการงานวิจัย 4) พัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการวิจัย 5) ประสานความร่วมมือเครือข่ายสนับสนุนการวิจัยแบบพหุภาคี 6) ส่งเสริมการเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้จากงานวิจัย และสอดคล้องกับข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์ของพงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2551) เพื่อพัฒนาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้อย่างมี

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญได้แก่ การจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ การพัฒนางานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น การสร้างองค์ความรู้ใหม่ การเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน การมีระบบการสร้างนักวิจัยหน้าใหม่และการทำวิจัยเป็นชุดโครงการ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการให้บริการวิชาการและวิชาชีพตามความต้องการของชุมชนชายแดน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ 3 ตัวชี้วัด 3 มาตรการ/แนวทางการพัฒนา เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาควรมีการให้บริการทางวิชาการที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งในวงกว้างและเฉพาะเจาะจงทั้งในและต่างประเทศ มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่ได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และสอดคล้องกับข้อเสนอของพงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2551) เพื่อพัฒนาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ศูนย์กลางการให้บริการทางวิชาการครบวงจร โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ การตั้งศูนย์การให้บริการที่ครบวงจร การจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนและเด็กปฐมวัย และการบูรณาการบริการวิชาการให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน พัฒนาและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของชุมชนชายแดนและกลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ 2 ตัวชี้วัด 2 มาตรการ/แนวทางการพัฒนา เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาอยู่ในชุมชนจำเป็นต้องเรียนรู้วิถีชีวิตและอยู่ร่วมกับชุมชนได้ จึงควรมีผสมผสานและมีส่วนร่วมสืบสานศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามในชุมชนท้องถิ่น มีระบบและกลไกในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ศิลปวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนโดยตรงหรือโดยอ้อม รวมทั้งร่วมดูแลวิถีชีวิตของคนในชุมชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่ได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และสอดคล้องกับข้อเสนอของพงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2551) เพื่อพัฒนาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเกี่ยวกับยุทธศาสตร์บัณฑิตครูรักษ์

วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนให้บัณฑิตครูลงสู่ชุมชนและการจัดทำข้อมูลสารสนเทศท้องถิ่น โดยเฉพาะด้านศิลปวัฒนธรรมชุมชน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ การเงินและงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล ฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ 4 ตัวชี้วัด 4 มาตรการ/แนวทางการพัฒนา เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาควรมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ค่านิยมร่วม พันธกิจและเป้าประสงค์ไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิผลและสอดคล้องกัน เพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่ได้กำหนดมาตรฐานด้านศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยมาตรฐานย่อยด้านการบริหารจัดการ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 การยกระดับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการสู่ความเป็นสากล ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ 3 ตัวชี้วัด 3 มาตรการ/แนวทางการพัฒนา เนื่องจากปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถจะอยู่อย่างโดดเดี่ยวเพียงลำพัง จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน โดยอาจเป็นการสร้างความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนและใช้ทรัพยากรร่วมกัน อันจะทำให้สถาบันเกิดความเข้มแข็งอย่างรวดเร็วและสามารถแข่งขันกับภายนอกได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพลาพรรณ คำพรรณ (2553) ที่ได้สังเคราะห์ยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านอุดมศึกษากับต่างประเทศได้เสนอกลยุทธ์ที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างความร่วมมือเพื่อยกระดับอุดมศึกษาไทยสู่มาตรฐานสากล การดำเนินความร่วมมือเชิงรุกในการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ การปรับกฎระเบียบให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ การสร้างจุดขายของอุดมศึกษาไทยเพื่อโอกาสการระดมความร่วมมือระหว่างประเทศ และการขยายโอกาสทางการตลาดของธุรกิจอุดมศึกษาไทย

3. การประเมินยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์

ภาพรวมยุทธศาสตร์มีคุณภาพในระดับมาก ซึ่งเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพสามารถนำไปดำเนินการได้ โดยมีความเหมาะสมสูงที่สุดอยู่ระดับมากที่สุด ส่วนความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ยิ่งกว่านั้น ยังพบว่าองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ อันประกอบด้วยวิสัยทัศน์ ค่านิยมร่วม พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการ/แนวทางการพัฒนามีคุณภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากองค์ประกอบทั้งหมดเป็นองค์ประกอบที่ยุทธศาสตร์ส่วนใหญ่ได้กำหนดไว้อยู่แล้ว ประกอบกับองค์ประกอบทั้งหมดได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจากกระบวนการวิจัยแล้ว ทำให้ทุกองค์ประกอบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมระดับมากทุกข้อ

อย่างไรก็ตาม จากการประเมินยุทธศาสตร์เห็นได้ว่าคุณภาพด้านความเหมาะสมมีค่าสูงที่สุดในระดับมากที่สุด อาจเนื่องจากเกณฑ์ความเหมาะสมพิจารณาจากเนื้อหาของยุทธศาสตร์เป็นหลัก ซึ่งการวิจัยได้ดำเนินการหลายขั้นตอนและเป็นไปตามหลักวิชาการ ส่งผลให้การประเมินได้รับคะแนนสูงที่สุด ส่วนด้านความเป็นประโยชน์ ความสอดคล้องและความเป็นไปได้อาจมีคุณภาพรองลงมาตามลำดับ แต่ยังคงอยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าคุณภาพของยุทธศาสตร์ด้านอื่นๆ ยังคงมีคุณภาพเพียงพอต่อการนำไปปฏิบัติ โดยด้านความเป็นไปได้มีคะแนนต่ำที่สุด อาจเนื่องจากผู้ประเมินเห็นว่าความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการตามยุทธศาสตร์ ทำให้คะแนนของด้านความเป็นไปได้ต่ำที่สุดไปด้วย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถาบันที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์ ควรมีการประชุมเพื่อ

วางแผนและมอบหมายการนำเอายุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นไปปรับใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ควรเร่งพัฒนาปรับปรุงจุดแข็งจุดอ่อนภายในของสถาบันตนเอง และควรนำกลยุทธ์ที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา เช่น พัฒนาหลักสูตรให้ได้มาตรฐานตรงความต้องการของพื้นที่ชายแดน พัฒนาบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น

1.2 สถาบันการศึกษาทุกระดับในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาร์ ควรนำยุทธศาสตร์ไปปรับใช้ได้ทั้งระดับบุคคล เช่น จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง พัฒนากิจกรรมในการสอนและใช้ภาษาอังกฤษ พัฒนางานวิจัยและนวัตกรรม เป็นต้น ส่วนระดับองค์กรและระดับนโยบายสามารถนำไปปรับใช้กับองค์กรตนเองได้โดยตรง รวมทั้ง ควรประยุกต์นำเอารอบการศึกษาและวิธีการวิจัยในการพัฒนายุทธศาสตร์ในครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนายุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ของสถาบันตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลการนำยุทธศาสตร์ในครั้งนี้ไปใช้

2.2 ควรศึกษารูปแบบหรือกระบวนการในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ชายแดนที่ประสบผลสำเร็จและได้รับการยอมรับระดับชาติและระดับนานาชาติเพื่อนำมาปรับใช้ในพื้นที่

2.3 ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์โดยใช้วิธีการวิจัยที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่พิเศษของประเทศ เช่น พื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่เศรษฐกิจ พื้นที่ชายแดน พื้นที่แออัด เป็นต้น

2.4 ควรทำการศึกษาวิจัยการจัดการศึกษาเพื่อชาวต่างชาติหรือเด็กไร้สัญชาติในพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะการรับนักศึกษาต่างชาติ การเทียบโอนการรับนักศึกษาระหว่างประเทศ การศึกษาเปรียบเทียบระบบการศึกษากับต่างประเทศ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา นาวารัตน์. (2549). รูปแบบและกลยุทธ์การส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติของประเทศไทย ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา. (2551, 12 พฤศจิกายน).
- ขวัญดาว แจ่มแจ้ง. (2555). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- คำเพชร ฐิริปัญญา. (2550). ยุทธศาสตร์พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชา มารี เคน. (2554). อนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ในการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พงษ์ธร สิงห์พันธ์. (2551). ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พลาพรรณ คำพรรณ. (2553). ยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านอุดมศึกษากับต่างประเทศ. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. ปีที่ 50 ฉบับที่ 4/2553.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (2554). การศึกษาการเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ.2558. พิมพ์ครั้งที่ 2 เอกสารวิชาการลำดับที่ 1/2554. กรุงเทพฯ: สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ.